

suprascripta tam stabilia quam mobilia ipsi Monasterio concessistis et obtulistis. Ad huius autem nostre promissionis stabile firmamentum, et Domino propitio, et inrefragabile votum, huius privilegii tenorem et formulam comuni consensu et concordi voluntate cum sano consilio omnium nostrorum digestam scribi fecimus per manus domini Simonis Capellani veri et vobis domino Mattheo domini gloriosissimi regis Willelmi illustris vicecancellario, ad perpetuam memoriam superscripte promissionis habendam assignavimus.

(a) AMICO, semplici. (b) inexhaustum. (c) Omesso da Amico.
 (d) Ms. sec. XVI pedules. (e) Amico invitemus. (f) Manca in Amico.
 (g) Manca in Amico. (h) Quatenus.

*Dal Tab. de! Monast. di S. Maria del Cancelliere, Ms. Amico B. C.
 P. Qq. H. 9, della nuova num. f. 203, 219 dell'antica.
 Copia del sec. XVI, 2^a nota esistente nella filza di n. 367 delle carte
 del Monast. del Cancelliere di Palermo.*

LVIII.

1171, Maggio, Ind. IV.

Matteo, Vicecancelliere di re Guglielmo, edifica il Monastero di S. Maria Vergine in Palermo, assegnandone i beni e la regola ecclesiastica.

In nomine Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi. Amen.
 Anno ab incarnatione crucis MULXXI mense Maii ivi indectionis, regni domini nostri Willelmi Dei gratia gloriosissimi et magnificentissimi regis Sicilie ducatus Apulie et principatus Capue, anno V feliciter. Amen. Nos Mattheus eiusdem magnificentissimi regis vicecancellarius. Inter vanas et fugitivas temporalium affluentias, et deceptoris mundi ludrica constituti et circa alias dudum cum Mattheo solliciti ad contemplanda vite

munere dignioris cum Maria parte in optimam possidente, aliquantulum, volente Domino, oculos considerationis infiximus, et illius inspirationis commoti, qui ait: Sine me nihil potestis facere, eiusque salubri auxilio confortati, que expeditio inter fluctuum discrimina laboranti porrexit dexteram redimere et gratae salutis consilium paulo prestitit naufraganti. De domo nostra infra felicis urbis Panormi ambitum constituta in loco, qui vocatur in ruga de Fatsa, sanctuarium Domini, Domum Domini, et Tabernaculum Altissimi, toto affectu devota mente et toto desiderio construere volumus et optamus. Et quia equum est et salutare, ut ea que, Christo auctore, bona incohata principio meliori exitu consumantur, ideo huius nostri voti propositum opere pretium, et diligent studio duximus adimplendum; quatenus, et bona voluntas habeat incrementum, et videntibus proficiat ad exemplum salutis. Igitur ad laudem et gloriosissimi Domini nostri Iesu Christi et honorem sacratissime Virginis Marie, genitricis eius, in prefata domo nostra pro favorib[us] libera concessione domini nostri gloriosissimi regis Willelmi et domine Margarite piissime regine matris sue sensu, etiam et auxilio ac laudatione domini Gualterii Dei gratia venerabilis Panormitani archiepiscopi et regii familiaris, Monasterium monialium fundamus et statuimus, et per hoc firmum privilegium nostro sigillo viria cera impresso signatum, et tam subscriptione proprie manus nostre quam et idoneis testibus roboratum. Grata licentia et sancta concessione eiusdem domini nostri gloriosissimi regis Willelmi et eiusdem domine Margarite serenissime regine matris sue, in ipso monasterio perpetuo iure concedimus atque donamus, casale nostrum Carabule cum omnibus iustis tenimentis et pertinentiis suis, vineam quoque magnam, que est in cantho supra Sanctam Luciam cum omnibus pertinentiis suis et cum amigdaleto quod adiungimus post vineam, et terram vacuam, quae in

monasterio per idem privilegium concedimus et donamus hortum berbarum, qui est intus in civitate Panormi iuxta portam Thermarum, et furnum qui est ante domum nostram, et vocatur ibi ruga de Fatsa cum omnibus pertinentiis suis, et domum que est ante ciborium ipsius monasterii cum terra vacua, que est ante ipsam domum, que olim fuit Buttellaria, et unam Buttellariam, que est in loco qui dicitur S. Nicolaus de Bosco, et jardinum parvum, quod est retro secus absidam ipsius monasterii. Hec autem omnia ipsi monasterio offerimus et donamus cum omnibus privilegiis et nominibus et rationibus, quas inde habemus. Offerimus etiam eidem monasterio et donamus oves trecentas, vaccas quindecim, sumerios sex, mulam unam, boves laborativos octo, servos duos et ancillas quinque. Et ipsum vero monasterium a nobis constructum et huius nostre oblationis et concessionis munere dotatum, o felix et gloria angelorum regina et hominum semper excellentis gratie Imperatrix tuo insigni nomine decoratum, tibi virgo singularis offerimus sponte (b), et filio tuo pariter virtute cuncta regenti tota devotione commictimus gubernandum suoque patrocinio petimus iugiter regendum. In quo hanc ordinationem, o beatissima Virgo, ad perpetuam laudem et suplicem famulorum sponso ac filio tuo, tibique iugiter exhibendum, consilio et voluntate domine Maroceti eiusdem monasterii nostra concessione prime venerabilis Abbatisse totius conventus, statuimus et ordinamus, quam reparationem de bono semper in melius et perfectiora cupimus et valitura. Erunt, Domino Presule, in eodem monasterio Abbatissa et moniales xxiv, (c) et semper sit ibi scola puellarum conversarum que ibi sunt permansure, et consecrande; cum quibus omnibus Abbatissa in refectorio insimul comedat, in eodem dormitorio cum eis dormiat, cibaria habeant omnes equalia et omnes vestiantur similibus vestimentis, officium et ordinem teneant secundum Cassinensem ecclesiam. Ultra vero predictum numerum monialium nolumus quod admittantur moniales, nisi post quando nonasterium ipsum aliis possessionibus et redditibus edauerit et tunc secundum

monialium numerus poterit augmentari. Pro omnibus autem vestimentis et calceamentis et ligamentis et pannis lectorum predictarum monialium, singulis annis tarenos Sicilie statuimus sexcentos ad granum unum. His autem pannis singule ipsarum monialium habere debeant camicias quatuor, vestellas duas, pellicias duas, facioles duos, suplas duas, parium calligarum unum, paria calceamentorum duas, mantellos duos, quorum auct^o de tertio m^o terulum annum sit novus, linteamina quatuor, cultram unam, frasatam unam. Infirmarie statuimus tarenos centum septuaginta ad granum unum. Pro tertio missae omnium festivitatum, in quibus duodecim lectiones sunt, tarenos quadringentos quinquaginta ad granum unum. Pro oleo, cera et incenso totius anni pro Ecclesia et lampadibus, que stabilita sunt in ipso monasterio, singulis diebus et noctibus ad lumen habendum, tarenos viginti ad granum unum: sunt autem omnes tareni milletrecenti quadraginta. Statuimus etiam ut habeant duos cappellanos senes honestos, et probe vite, qui cotidie missas celebrent in ecclesia sancti Eustachii. Intus autem in monasterio non parent missa in nativitate Domini et in Resurrezione, in Ascensione Domini et Pentecoste Salvatoris, et in sollemitatibus beate virginis Marie, in festo beati Iohannis Baptiste et in natalitiis Apostolorum, in commemoratione omnium sanctorum, in dominicis diebus, si probate vite fuerint et arbitrio sederint Abbatisse, et totius conventus. Intrabunt autem in ipsum monasterium cum opus fuerit pro danda penitentia et heucaristia infirmis; aliud officium tam diurnorum quam nocturnorum celerabunt ipse moniales absque ipsis sacerdotibus, sicut consuetudo est in regulari monasterio monialium, et in omnibus vivent secundum regulam beati Benedicti. Habeant autem hostiarum in porta claustrum, que pro nullo servitio accedet extra portam; similiter in se habeant alium hostiarum senem moribus et vita probatum, qui sciet responsum dare et accipere, et semper iaceat in sichisa, et diligenter custodiat exteriorem partem sichise, quecumque autem introducenda fuerit, hostarius introducat usque ad secundam portam sichise, et non ingredietur medianam por-

tam sichise: sed ab ipsa mediana porta sichise hostiaria cum ancillis introducat. Statuimus enim ut in singulis diebus apponantur in mensa Abbatisse ultra cibum suum ciste sex de pane et de vino et de pulmentariis que conventus comedit, que in elemosinis sic expendantur. Prima pro domino nostro gloriosissimo rege Willelmo, ut Deus exaltet eum et progeniem suam gloriosam faciat et multiplicet annos vite eius in longitudinem dierum. Secundo pro nobis; tertia pro domina Sica uxore nostra bone memorie, cuius consilio et devotione monasterium ipsum fundamus et dotamus. Quarta vero pro patre nostro. Quinta pro matre nostra. Sexta pro benedictis filiis nostris. Iterum statuimus, ut speciali et cotidiana oratione erant inde

debet esse ratio et ordinatio ut missa domini nostri gloriosissimi regis Willelmi et uxoris eius regne maxime et gloriosissimi principis Ricardi, Henrici fratris eius, et postea dominorum regis viri regnante et incremento salutis in regeneratione beatissimi regis Ricardi annis, de elemosina Ricardi monasterii, cibis de pane, vino et caseo, et legomenis certis gladiis balsamis, et pasticciis aliorum regum regum consummatissimis circa universitatem monasterii sibi destinatae, et pro sua mortali membra et vita annua scatere, angulus anno in eam translato dicitur. Postea pars decem et sexaginta VIII. et de cibis missis in monasterio Ricardis consumatis regno maior. Quia et dominus Ricardus gladiis balsamis et pasticciis circa universitatem monasterii sibi destinatae, et pro sua mortali

Anniversaria similitor domini magnificentissimi regis Rogerii,
pie recordationis, et predecessorum eius domini famosissimi
ducis Roberti Guiscardi, et magni comitis Rogerii ibidem sta-
tuimus ut celebrentur. Ibidem anniversaria predicte domine
Sice uxoris nostre, bone memorie, et patris nostri Nicolai et
fratrum nostrorum domini Costantini venerabilis quondam ve-
nusini Abbatis, et domini Iohannis venerabilis quondam Catha-
niensis episcopi et domini Ragonis magistri iudicis Surrenti.
Et statuimus ut singulis annis, donec nobis vita comes fuerit,
in nativitate sante Virginis Marie de elemosina ipsius mona-
sterii, scilicet, de pane, vino et caseo et legumine centum pau-
peres nutrientur, et post decessum nostri et filiorum nostrorum,
matris et sororis nostre, anniversaria nostra similiter cele-
brentur, et in singulis anniversariis nostris et predicte domine
Sice quondam uxoris nostre, bone memorie, patris et matris
nostre et filiorum nostrorum, singulis annis dentur pauperibus,
de elemosina ipsius monasterii, panes trecenti et sex barrilia
vini et de caseo cantare unum; in singulis vero anniversariis
predictorum fratrum nostrorum et sororis.

sexta feria missam celebrent pro anima nostra. Preterea omnes predicti tareni, quos constituimus pro vestimentis et calceamentis et ligamentis, pannis lectorum omnium monialium et pro infirmaria, et tertio misse omnium festivitatum, in quibus duodecim lectiones flunt, et pro oleo, cera et incenso totius anni pro ecclesie et lampadibus, que stabilitate sunt singulis diebus ac noctibus lumen habentes; qui sunt tareni mille trecenti quadraginta, excipiantur de redditibus predicti Casalis Carrubule et predictarum possessionum, quas ipsi Monasterio obtulimus et concessimus, cuius casalis et predictorum possessionum statuti redditus sunt, singulis annis in moneta tareni Sicilie duomilia quatringenti, absque victualibus et vino et aliis redditibus predicti Casalia, et predictarum possessionum. De quibus tarenis datis pro premissis statutis et nominatis expensis et utilitatibus ipsius monasterii, et statutis elemosinis in predictis anniversariis faciendis habeantur et conserant. Statuimus ut quando omnes predicti redditus accipiuntur ita providet et discrete pro omnibus supradictis et statutis expensis et pro aliis ipsius monasterii necessitatibus comparantur, ut sine querela et absque murmurazione sorores ipsius monasterii servitium Dei possint celebrare, et predicta omnia, que statuimus facienda sine diminutione aliqua compleantur. Interea ad gloriam Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi et honorem sanctissime Virginis Marie genitricis, ad decorum ornamenti ipsius monasterii, et ad Divinum officium ibidem celebrandum, hec dona ipse monasterio obtulimus, videlicet: crucem argenteam ad processionem, que cum pomo et hasta, in qua infigitur, habet libras argenti tres, et uncias tres (d), et aliam crucem parvam de auro *in qua est lignum Domini (e)*, et aliam crucem parvam argenteam. Duos crucifixos argenteos, qui habent libras argenti novem et uncias duas; calices argenteos tres, quorum unus habet unam libram argenti et uncias quatuor, alias habet uncias argenti decem, tertius habet uncias argenti sex; ampullas argenti duas, que habent uncias argenti quinque; baciles argenteos duos, qui habent libram argenti unam et uncias octo; candeleria argentea quatuor, quorum duo

habent libram argenti unam et uncias duas, et sichium argenteum, qui habet uncias argenti decem et medium; *turribula argentea duo, quorum unum habet libram argenti unam, aliud habet uncias argenti decem et medium (f)*; concham argenteam pro incenso cum coquere argenteo, que habent uncias argenti sex; textum evangeliorum qui habet libras argenti tres et unciam unam et medium; iconam, que est cum masibo que habet libram argenti unam et medium; aliam iconam argenteam, in qua est imago sancti Georgii, candelabra erea magna duo et alia parva duo; casulas tres, unam de purpura cum lista aurifrisata, et aliam de xamito rubeo similiter cum lista aurifrisata, et aliam de xamito viridi cum lista aurifrisata et unam aliam casulam albam sericam; amictus duos cum listis, stolas duas unam de zendato rubeo et aliam de zendato albo et aliam stola cum aurifrixi, et cum uno simili manipulo et tres alios manipulos sericos, albas tres, duas cum listis et unam sine listis, cingulos sericos duos. Sindones sericos de altaris septem, quorum quatuor sunt in cotidiano usu et tres in festivis diebus, tovalias lineas novem, cortinam de zanzili, unam campanam vetro, libros ecclesiasticos ad effectum ecclesie dedimus et omnia alia que pertinent ad usus necessarios ipsius monasterii. His igitur et omnibus supradictis, Domino auctore, taliter dispositis et ordinatis monasterium ipsum omnifarre liberum statuimus et ordinamus, et ab omni iure conditionis vel successiones heredum nostrorum libere semper volumus permanere, preter hoc solum: quod nobis viventibus nostre reservamus potestati, scilicet, ut electionem ibi consensu et consilio nostro flant et administratio et ordinatio omnium rerum ipsius monasterii nostro consilio tractetur et disponatur. Et preter hec que inferius describuntur, ut nullo unquam tempore liceat Abbatisse neque monialibus insimul vel semotim, tam de cunctis possessionibus, quam de predictis omnibus rebus in ipso monasterio a nobis oblatis seu offerendis, distrahere vel alienare, nisi forte ad commodum et meliorationem ipsius monasterii causa commutationis intercesserit. Heredibus quoque nostris nullam relinquimus (licentiam).

nec facultatem eis aliquam reservamus de electionibus ibi celebrandis vel concedendis, et de omnibus rebus ipsius monasterii tam stabilibus quam mobilibus distractabendi vel obligandi vel alienandi omne jus tollimus vel potestatem. Sed electiones volumus et statuimus ut post decensum nostrum in ipso monasterio flant libere et abeque aliquius contradictione, secundum preceptum et regulam beati Benedicti. Hoc autem solum heredibus nostris relinquimus et reservamus; videlicet, ut si abbatis vel moniales, ut predictum est, simul vel somotim de possessionibus vel de predictis rebus omnibus ipsius monasterii, quod absit, aliquid distracthere vel obligare aut alienare voluerit, nisi forte, ut superius dictum, ad commodum et meliorationem ipsius monasterii causa commutationis intercesserit, ipsi inhibeant et fieri non permicant, et si factum fuerit, nostra auctoritate infringere valeant et revocare; et si predicta anniversaria et missarum solemnia (que ibidem statuimus celebranda *(g)*) non celebrentur et elemosinas sicut a nobis superius statutum est et dispositum, non erogaverint, ipsi heredes nostri, iuxta predictum tenorem prefate dispositionis et ordinem, faciant adimpleri; hac enim condicione omnia, que supra scripta sunt iam stabilia quam mobilia, ipsi monasterio concessimus et donamus. Ad huius autem nostre oblationis et constitutionis stabile firmamentum, et domino proprio irrefragabile votum, duo similia scripta, unum vestrum eiusdem continencie per manus Simonis Cappellani nostri ibi fecimus caratieri, sigillo nostro viridi cera impresso cum subscriptione proprie manus nostre roboramus et testibus valde idoneis fecimus signari;

decim, et perne sexdecim ad quantitatem cicarum, et in corona Christi et Virginis sunt perne millequingente minus octo. Reduximus vero ad memoriam, quia quod superius est descripsum, est legitimum, proprium; infetragabile et tñiter sibi prédicto Simoni Cappellano nostro scribere precepimus.

- † Mattheus Domini regis vicecancellarius.
- † Ego Maroceta prima abatissa.
- † Ego Aleonora prima decana et monaca.
- † Ego Militia monaca.
- † Ego soror Lauria monaca.
- † Ego Maria monaca.
- † Ego Gilbertus episcopus Iovenatii testis sum.
- † Ego Georgius indignus presbiter.
- † Ego Gregorius Lapito testis sum.
- † Ego prescriptus Simon Cappellanus domini vicecancellarii.

(a) Amico: *Susa furnus*. (b) Ms. sec. XVI: *sponso*. (c) Ms. sec. XVI: *duodecim*. (d) Ms. sec. XVI: *et quartam*. (e) Ms. sec. XVI, manca. (f) Ms. sec. XVI, manca. (g) Amico, manca.

Dal *Tubulario delle monache di S. Maria del Cancelliere di Palermo*.
B. C. P. Ms. Ant. Amico Qq. H. 9, f. 199 nuova numeraz. e 207 antica;
e copia del seco. XVI, esistente nella filza n. 367 del *Monastero del Cancelliere*, nell' Arch. di Stato di Pal.

LIX.

1172, Gennaio, Ind. V.

Bosone, vescovo di Cefalu, per evitare lite concede agli eredi di Mauro Blancabarba di Polizzi che amministrino la chiesa di s. Filippo, costruita da un loro antenato.

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno dominice incarnationis M.C.LXXI. mense Ianuarii quinto indictionis.